

<https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-6-11-klasiv>.

3. Методика викладання шкільного курсу хімії: Посіб. для вчит./ за ред. Н. М. Буринської. К.: Освіта, 1991. 350с.
4. Основи загальної хімії: Підручник /автори В. С. Телегус, О. І. Бодак, О. С. Зеречнюк, В. В. Кінжибало. Ред. В. С. Телегус. Л.: Світ, 2000. 424с.

УДК 37.013.3:5]:140.8

**ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНО-КРЕАТИВНОЇ
ОСОБИСТОСТІ ВИПУСКНИКА ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ
ЯК ЗАДАЧА СВІТОГЛЯДНОЇ КОМПОНЕНТИ
ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТИ**

Колесник М. О., Федорченко А. Ю.

¹Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г.Шевченка

²Комунальний заклад «Чернігівський обласний науковий ліцей»
Чернігівської обласної ради

E-mail: ¹marynka-san@i.ua; ²tonya.fedorchenko@gmail.com

Сучасний стан освіти констатує необхідність формування образу світу кожного учня, який би мав природовідповідну складову. Інтегрований зміст сучасної освіти за принципами формування універсальної наукової картини світу передбачає причинно-системне становлення світоглядних понять в осягненні світобудови, як світоглядної вісі в учнів, зокрема профільних класів [2]. Системно побудована система виховання закладу може суттєво сприяти розвитку системно-логічного мислення та природоорієнтованості в навчанні, якщо буде спиратися на алгоритм дії всезагальних законів природи і візьме за основу багаторівневу систему взаємодій людини зі світом. Універсальна наукова парадигма характеризує будову буття на основі єдиних закономірностей розвитку, які обумовлюють структурне повторення організації елементів в просторі систем життя та поетапність формування систем у часі розвитку мікро- та макросвіту [1]. Даний підхід отримує значні результати впровадження в освітніх системах, зокрема у старшій школі.

Пропонуємо до розгляду досвід комунального закладу «Чернігівський обласний науковий ліцей» ЧОР, де вдалося здійснити своєрідну збірку досвіду всіх видів та форм діяльності кураторів класів різних профілів обох курсів навчання, та вибудувати чітку виховну модель на основі загальної універсальної моделі. Поряд з освітою наукового спрямування, одним з пріоритетних напрямків роботи закладу є формування творчої особистості, яка характеризується просвітленою системою духовно-ціннісних орієнтацій та високою динамікою «саморуку» вперед. Педагогічне кредо ліцею можна звести до чотирьох «С»: самопізнання, самоорганізація, самореалізація, самовдосконалення. Освітній простір ліцею як «середовища в середовищі» створюється завдяки спеціально організованій педагогічній діяльності і спрямований на забезпечення цілісного розвитку всіх його учасників.

Відповідно до рівнів взаємодії людини зі світом були виділені наступні задачі та напрямки виховання ліцею: 1) Світоглядні завдання (пов'язані з розумінням сенсу життя та цілей розвитку). Світоглядне виховання, виховання наукового світогляду. 2) Аксіологічні завдання. Виховання цінностей, етично-моральне виховання. 3) Соціальні (місце у колективі, досвід в системі самоврядування). Родинне виховання, колективно-перетворювальне виховання. Морально-етичне виховання. 4) Міжособистісні задачі (як досвід співробітництва). Національне, громадянське виховання та гуманістичне виховання. 5) Інформаційні задачі. Інтелектуально-трудове виховання (розумове та виховання культури праці). 6) Етичні задачі. Емоційно-почуттєве, естетичне виховання, виховання культури спілкування. 7) Здоров'я (формування здорового способу життя як повноти співпраці зі світом). Психофізичне виховання, санітарно-гігієнічне виховання.

Причинно-системний підхід дозволив упорядкувати та систематизувати всю виховну роботу Чернігівського обласного наукового ліцею за період в 30 років. До кожного з описаних рівнів добрані відповідні форми роботи, які доповнюються та вдосконалюються і в поточний час. Відповідним чином це дозволило сформувати портрет особистості випускника ліцею:

1. Прагнення до здорового способу життя (вміє

організовувати свій простір життя. Вдало використовує наявні ресурси життя). Цінність: ЗДОРОВ'Я. Вміння формувати свій ПРОСТІР ЖИТТЯ (у тому числі й здоров'я). Якості – ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ за своє життя, стійкість, оптимізм, сміливість, самодостатність.

2. Емоційна збалансованість (вміє контролювати емоції, асертивно спілкуватися, відновлюватися через взаємодію з природою). Вміння будувати гармонійні відносини з іншими людьми. Якості – ДИСЦИПЛІНА, чесність, врівноваженість, відкритість, по важливість, життєрадісність, доброзичливість, прийняття себе.

3. Науковість, високий розвиток ключових компетентностей і наскрізних умінь випускника НУШ, вміння користуватись мисленнєвими операціями. Вміння творчо виражати свої устремління та досягати результату. ПРАГНЕННЯ. Якості – працелюбність, старанність, активність, пошук, новаторство, багатогранність, радість від творчості, адекватна самооцінка.

4. Позитивний соціальний імідж (самоповага, навички самоорганізації, уміння турбуватися про інших та приносити суспільну користь). Цінність: ОСОБИСТІСНИЙ ІМІДЖ. Вміння поєднати особисті прагнення та загальні потреби колективу, суспільства. Вміння соціальної адаптації -- АДАПТИВНІСТЬ. Якості – ПОСТІЙНІСТЬ, чутливість до інших, щирість, вміння виразити себе та свої ідеї, толерантність щодо іншого світосприйняття, впевненість у собі, визнання досягнень інших, постійність розвитку.

5. Лідерські здібності, здатність працювати в команді (вміє очолювати роботу команди і бути її частиною, взаємоузгоджувати питання з іншими). Вміння створювати надійний колектив. Якості – НАДІЙНІСТЬ, культура, щедрість, здатність до взаємодопомоги, взаємопідтримки, ВЗАЄМОУЗГОДЖЕНІСТЬ дій, взаємовідповідальність, лідерство.

6. Усвідомлення власних цінностей (наявність життєвих принципів, уміння їх відстоювати, утілення принципів та цінностей у суспільному житті). Цінність: ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Вміння інтегруватися в суспільство разом з колективними

результатами. Якості – розуміння ієрархічності світу, корисна громадська активність, суспільна інтеграція, супорядність, бачення цінності інших людей, самоврядування, взаємообмін цінностями з іншими, стійкі життєві принципи.

7. Візія власного майбутнього (уміння формулювати цілі свого стратегічного розвитку, бачення перспектив життя, інтерес та співпереживання задачам людського розвитку). Вміння бачити майбутні перспективи, будувати Образ Майбутнього, вміння мріяти (креативно і продуктивно). Якості – єдність, перспективність, еволюційність поглядів, цілісність.

Таким чином, використовуючи причинно-системний підхід у створенні виховуючого навчання, стає можливим формування еволюційного, причинно-системного світогляду усіх суб'єктів освіти.

Список літератури

1. Поляков В. А., Колесник М. О., Жиденко А. О., Жара Г. І., Лісогор Т. М. Концепція універсальної освіти України: базові положення та методологічні орієнтири (проект). Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія: педагогічні науки. Вип. 152. У2-х томах. Том 2. Чернігів: ЧНПУ. 2018. С.203-214
2. Степанюк А., Грубінко В., Колесник М., Інноваційні підходи до формування змісту природничої освіти школярів. *Освіта XXI століття: теорія, практика, перспективи* : матеріали Першої міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, м. Київ, 18 квіт. 2019 р. / *Дидактика: теорія і практика* : зб. наук. праць. Київ, Україна : Фенікс, 2019. с. 37-39.

УДК: 37.091.12 : 005.963.3] : 57 – 057.86

ЕКСКУРСІЯ ЯК МЕТОД ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ БІОЛОГІВ

Парубок М.І.

Уманський національний університет садівництва

E-mail: m.parubok69@gmail.com